

АНОТАЦІЯ
кваліфікаційної роботи бакалавра
Роменка Івана Юрійовича
на тему: ГЕОГРАФІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МІСЬКИХ САДІВ І ПАРКІВ
В УКРАЇНІ

Науковий керівник: к. геогр. н., доц. Ключко Людмила Василівна

Актуальність теми. Упродовж історичного розвитку людство невпинно прагнуло впорядкувати та осмислити простір, у якому жило. Територія навколо людини повинна була не лише задовольняти її матеріальні та побутові потреби, а й створювати естетичну, духовну, емоційну гармонію із природним середовищем. Саме це прагнення до краси, символізму та впорядкованості призвело до виникнення і поступового розвитку особливої категорії антропогенних ландшафтів – садово-паркових.

Їхнє формування відбувалося у тісному зв'язку з традиціями, світоглядом, культурою і навіть політичними амбіціями епох. Для закладення садів і парків обирали мальовничі ділянки – з вигідним рельєфом, поблизу водойм або панорамними видами. У таких просторах створювали цілісні естетично продумані системи, що об'єднували декоративні дерева і кущі, квіткові композиції, водні елементи, архітектурні споруди, скульптури та інші знакові об'єкти. Колекції рослин у них нерідко мали не лише декоративну, а й освітню, наукову чи лікарську цінність.

Садово-паркові об'єкти служили місцями відпочинку, духовного очищення, споглядання, спілкування з природою, а також інструментами політичного впливу та культурного самовираження. Вони нерідко перетворювались на сакральні простори, символи влади, безсмертя, ідеального порядку чи навіть космічного устрою. Такий багатовимірний зміст формував ландшафтну семіотику – приховану або відверту систему знаків і повідомлень, «зашифрованих» у плануванні, підборі видів, композиції.

Садово-паркові об'єкти створюються за принципом поєднання природних та антропогенних компонентів, що дозволяє оптимально використовувати рельєф, водні ресурси, ґрунтово-кліматичні умови й декоративні властивості рослин. Їх проектування й функціонування вимагає врахування ландшафтно-географічних

особливостей, потреб населення, функціонального зонування та екологічного навантаження.

Сучасна урбанізація, зміна клімату, інтенсифікація землекористування ставлять перед садово-парковим господарством нові виклики, зокрема: зменшення площі зелених зон, фрагментація природних екосистем, деградація ґрунтів і загострення проблеми якості міського середовища. У цьому контексті географічний аналіз міських садів і парків набуває особливої актуальності як для збереження природно-ландшафтної спадщини, так і для забезпечення сталого розвитку міських територій.

Мета дослідження полягає у виявленні географічних особливостей, функцій та сучасного стану міських садів і парків в Україні, а також у визначенні перспектив їх збереження та розвитку в умовах урбанізаційного та екологічного тиску.

Завдання дослідження:

- вивчити теоретичні підходи до суспільно-географічного дослідження міських садів та парків як важливого компонента міського середовища та складової зелених зон міста;
- проаналізувати існуючі класифікації садів та парків, що розташовані в межах міста, за морфологічними, функціональними та просторовими критеріями;
- визначити роль міських садів і парків у формуванні якості урбанізованого середовища, покращенні умов життя населення та забезпеченні екологічної рівноваги;
- дослідити історичні передумови, етапи становлення та регіональні особливості розвитку садово-паркових об'єктів на території України;
- охарактеризувати просторові особливості міських парків та садів на території України;
- виявити актуальні проблеми функціонування міських зелених зон, зокрема в умовах воєнного часу, та окреслити перспективи їх збереження і сталого розвитку у контексті сучасних урбаністичних трансформацій.

Об'єкт дослідження – сади та парки як складові зелених зон міста та компоненти міського середовища.

Предмет дослідження – просторові особливості садів та парків у містах України.

Методи дослідження. Під час розробки та написання кваліфікаційної роботи було використано низку наукових методів, що забезпечили комплексний характер суспільно-географічного дослідження міських садів і парків. Зокрема, застосовано літературно-описовий метод, який передбачав аналіз та узагальнення наукових джерел, нормативних документів, електронних ресурсів, а також систематизацію інформації щодо класифікації, функцій і розвитку зелених насаджень у містах. Графічний метод був використаний для побудови діаграм, що ілюструють структурні особливості розміщення парків і садів у містах України. Також цей метод дозволив візуалізувати просторові особливості садів та парків в Україні. Крім того, застосовано математико-статистичний метод, за допомогою якого було здійснено аналіз забезпеченості українських міст міськими парками та садами, оцінено співвідношення площ зелених насаджень на душу населення, а також виявлено регіональні диспропорції та динаміку змін у зеленому фонді під впливом сучасних викликів, зокрема збройної агресії.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів основної частини, висновків та списку використаних джерел, який налічує 86 позицій. Робота супроводжується ілюстративним матеріалом – рисунками, картосхемами та таблицями, які сприяють візуалізації результатів дослідження. Загальний обсяг роботи становить 68 сторінок.

У першому розділі розкрито теоретичні основи суспільно-географічного дослідження міських садів і парків, охарактеризовано підходи до їх класифікації та визначено роль зелених насаджень у структурі міського середовища. Другий розділ присвячено аналізу історичних аспектів формування та розвитку садово-паркових комплексів у різних регіонах України, з урахуванням стилістичних особливостей та природно-кліматичних умов. У третьому розділі проаналізовано просторові особливості розміщення міських садів і парків в Україні, зосереджено увагу на сучасних тенденціях, проблемах функціонування та перспективах розвитку зелених зон у контексті сталого міського розвитку.

У висновках узагальнено результати проведеного дослідження, визначено ключові положення, які підтверджують досягнення поставленої мети та виконання основних завдань роботи.

Ключові слова: міські сади та парки, зелені зони, зелений фонд, Україна.